

Jumalateenistus Nõos P, 30.10.22 kell 11.00, 20. pühapäev *post Trinitatis*

Lektsioonid: Jr 1:4–10; Mt 22:1–14

Pihikõne: 1Pt 2:9j

Jutlus: 2Tm 4:1–5

Laulud: 239 (1–3); 159 (1–5, 6); 246 (1–2); 157 (1–5)

Ma vannutan sind Jumala ja Kristuse Jeesuse ees, kes tuleb kohut mõistma elavate ja surnute üle, ning tema ilmumise ja tema kuningriigi nimel: Kuuluta sõna, astu esile, olgu aeg paras või ärgu olgu, noomi, manitse, julgusta igati pika meelega ja õpetamisega. Sest tuleb aeg, mil nad ei salli tervet õpetust, vaid otsivad endile oma himude järgi õpetajaid, kes kõditavad nende kõrvu, ja pööravad end eemale tõest ning pöörduvad müütide poole. Aga sina ole igati kaine, kannata kurja, tee evangeeliumikuulutaja tööd, täida oma hoolekandetööd!

Tänase pühapäeva teema on kirikukalendri järgi „Jeesuse saadikud“.

Kes siis on Jeesuse saadikud?

Kui vaadata, kuidas kõlab sõna „saadikud“ UT originaalses kreeka keeles, siis jõuame kohe mõisteni „apostel“. Apostel on aga kiriklikus kõnepruugis üsna piiritletud tähendusega. Kõnelesime sellest 17. juulil apostlite pühapäeval ja leidsime, et apostliamet on saadud ikkagi otseselt Jeesuselt ning seega tuleks apostliteks nimetada Jeesuse jüngreid ja teisi tema lähikondseid, kes said temalt ülesande evangeeliumi kuulutamiseks.

Siiski puudutab apostliamet meid kõiki, kui oleme kristlased. Sest oleme kõik leeriõnnistamisel vastanud „jah“ õpetaja küsimusele: „Kas töotate alandlikult ja sõnakuulelikult oma Lunastaja järel käia?“. Lunastaja järel käimine pole ju aga midagi muud kui Jeesuse jünger olemine. Ja kui juba mõistame end jüngrina, siis kehtib ka meie kohta Jeesuse sõna Jh 15:16, mille ta ütleb oma jüngreile: „Teie ei ole valinud mind, vaid mina olen valinud teid ja olen seadnud teid, et te lähete ja kannaksite vilja ja et teie vili jääks.“

Seda olen ma kõnelnud selleks, et tänases jutluses vaadeldav kirjakoht Pauluse teisest kirjast Timoteosele ei jääks teile kui koguduse ilmikliikmeile liiga kaugeks. Sest kuulub ju kõnealune kiri koos 1Tm ja Tt-ga nn pastoraalkirjade hulka, milles Paulus annab juhiseid vaimuliku ameti kandjaile, keda võiks ordinatsiooni tõttu nimetada Jeesuse saadikuiks. Kuid, veelkord, kaudses mõttes oleme Jeesuse jüngritena kõik ka Jeesuse saadikud.

Ent vaadakem nüüd, mida on siis Paulusel öelda ühele oma lähemaist kaastöölistest, Timoteosele.

Esmalt siiski paar sõna Timoteosest, nii nagu Piiblist ja kiriku pärimusest on tema kohta võimalik andmeid saada.

Ap 16 järgi oli Timoteos kreeklasest isa ja juuditarist ema poeg. Usule kutsus ta arvatavasti Paulus ja Timoteosest kujunes tema suuremaid usaldusaluseid. Timoteos viibis koos Paulusega pikalt Efesoses ja sealt saatis Paulus teda oma esindajana juba rajatud kogudustesse Filipis, Korintoses ja Tessaloonikas. Timoteos oli koos Paulusega ka tolle viimasel reisil Jeruusalemma, kui Paulus andis Jeruusalemma kogudusele üle aastatepikkuse töö vilja, raske vaevaga kogutud rahalise korjanduse. 1Tm 1:3 ausel tekkinud kirikliku pärimuse järgi („Makedooniasse minnes manitsesin ma sind jääma Efesosse keelama mõningaid, et nad ei õpetaks võõriti“) oli Timoteos hiljem Efesose piiskop ja suri märtrina 97 pKr.

Mida siis Paulus Timoteosele meie kirjakohas südamele paneb?

Esmalt seda, et käes on lõpuaeg enne Jeesuse Kristuse ilmumist ja viimset kohtupäeva. Meile tundub selline eeldus UT kontekstis muidugi iseenesestmõistetav, kuid meie endi elus mitte. Kes siis suudaks pärast 2000 aastat ootust võtta tõsiselt seda, et Kristus tuleb pea ja ootab kohus? Ja ometi iseloomustas selline usk mitte ainult Paulust, vaid ka algkogudusi. Selles kahtlejaid veenab Paulus oma kirjades vastupidises suure sisendusega.

Pole midagi parata: selline eeldus peab olema meil kõigil, kes oleme ristitud, Jumala ees oma usku tunnistanud ning oleme seega saanud Jeesuse jüngreiks ja saadikuiks. Kui oleks kindlalt teada, et Jeesus Kristus niikuinii lähemal ajal tagasi ei tule, siis võiks ju elada hoopis teistmoodi. Ent Jeesus

ütleb meile just selle ebakindluse tõttu Mk 13:35: „...nõnda valvake nüüd, sest te ei tea, millal majaisand tuleb, kas öhtul või keskööl või kukelaulu ajal või varahommikul, et ta äkitselt tules ei leiaks teid magamas.“ Nõnda saab selgeks, et selle „valvamise“ all pole mõeldud mitte ööunest loobumist, vaid pidevat eeldust, et Kristuse tulek ja viimne kohus võib juhtuda igal järgneval hetkel. Mida siis Paulus sellise eeldusega käsib Timoteosel teha?

Ta ütleb: „Kuuluta sõna.“ Ühele vaimulikule on selline üleskutse loomulik: ta peab jutlustama ja igal muul võimalikul juhul inimestele Piiblit tutvustama. Kuid koguduse ilmikliige? Siin saab soovitada ühe võimaluse sõna kuulutada, mis on kirja pandud 1Pt 3:15: „...pühitsege Issandat Kristust oma südames, olles alati valmis kostma igapähele, kes teilt pärib aru lootuse kohta, mis teis on.“ Seega, kui keegi nt pärib meilt, miks meil on raskustes lootus, pole surmakartust vms, siis võimegi ütelda, et see, kes usub, et Jeesus Kristus on Issand, pärib igavese elu.

Siis ütleb Paulus Timoteosele: „Astu esile, olgu aeg paras või ärgu olgu.“ Siin pole mõeldud seda, et Jumala sõna tuleb kuulutada kohatult nagu nuga käes hoidev habemeajaja, kes püüdis oma klienti usule pöörata ja alustas juttu küsimusega: „Kas olete kunagi mõelnud surmale?“ Vaid näiteks seda, et kuulajaid on vähe või käimas on ühiskondlik kriis, mille puhul tähelepanu on suunatud palju „tähtsamaile“ asjadele. Johannes Kuldsuu ütleb selle kirjakohta kohta: „Allikas voolab alati, ka siis, kui keegi jooma ei tule, nõnda on ka Jumala sõnaga!“ Ja meie kristlastena peame siis olema nagu see avaus või kraan, millest puhas allikavesi välja jookseb.

Edasi ütleb Paulus: „Noomi, manitse“. Eesti keeles on väljend „epistlit lugema“, mis tähendab seda, et vaimulik loeb kirikus apostlite manitsussõnu või peab sellelaadset noomivat jutlust. Kellelegi ei meeldi, kui teda noomitakse. Kuid kui pattu tehakse, siis peab ju olema keegi, kes patustajale seda ütleb. Selleks on Jumal seadnud oma saadikud, kelle hulka, nagu algul selgitatud, kuulume ju ka meie.

Noomida ja manitseda tuleb aga Jumala sõna alusel, mitte omaenda meeldimise või mitte-meeldimise alusel. Ja seetõttu tuleb teada või uurida, kuidas meie kui kristlase meeldimine või mitte-meeldimine langeb kokku Pühakirjaga. Muidugi on lihtsam on mitte noomida ja manitseda, sest muidu võib ju sattuda inimeste pahameele alla. Kuid Jeesuski ju sattus inimeste pahameele alla ja ükski jünger pole üle oma õpetajast.

Veel ütleb Paulus: „Julgusta igati pika meelega ja õpetamisega.“ Julgustamise jaoks on algkeeles kasutatud sõna *παρακαλέω*, millest ju tuleb Jh-s sõna Parakleet ehk Lohutaja, teisisõnu Püha Vaim. Seega peaks kristlane kasutama ligimesega suhtes mitte ainult noomimist ja manitsemist, vaid lootma ka Pühale Vaimule, kelle Jeesus Kristus oma jüngeritele on lubanud anda. Pikk meel ongi Gl 5:22 järgi üks Püha Vaimu vilju ja seda läheb inimsuhetes alati tarvis.

Julgustamine on Paulusel siin kombinatsioonis ka õpetamisega. Nii nagu noomimist ja manitsemist, ei talu inimesed hästi ka õpetamist, eriti kui seda teeb inimene, kes pole formaalselt selleks määratud.

Siin, 2Tm-s on õpetamise all mõeldud õiget õpetamist, teisisõnu puhast õpetust apostlite vaimus. Meiegi peaksime vajadusel inimestele tutvustama seda, mida Piibel tegelikult õpetab. Nt kui keegi ütleb, et Piibel õpetab „Ärge tehke minu tegusid mööda, vaid minu sõnu mööda!“ siis tuleks täpsustada, et seda kõneleb Jeesus variseride kohta, keda ristiinimene teatavasti eeskujuks võtta ei saa. Sest kuidas siis teisiti piiblitarkust laiiali kanda, kui seda enam koolis usuõpetuse tundides ei õpetata?

Pealegi ennustab Paulus siin, et tuleb aeg, mil inimesed „ei salli tervet õpetust, vaid otsivad endile oma himude järgi õpetajaid, kes kõditavad nende kõrvu, ja pööravad end eemale tõest ning pöörduvad müütide poole“. Tuleb meelde Herodes, kes lasi Mt 14 järgi Ristija Johannes vangis panna, sest too meenutas talle ebameeldivaid asju tema eraelust. Herodes, kes teadis Johannese meelevalda ja tundis tema ees aukartust, eelistas siiski kuulata oma naist Heroodiast. Või siis maavalitseja Feeliks Ap 24 järgi, kes tahtis Kaisareas apostel Paulust küll kuulata, ent kui Paulus hakkas kõnelema õiglusest ja kasinusest ja tulevast kohtust, siis saatis ta Pauluse minema ja tagatipuks hoidis teda juutidele meeldimise pärast samuti vangis.

„Müütide“ all mõtleb Paulus siin tema ajal levinud gnostilisi spekulatsioone, mida viljelesid inimesed, kes arvasid endal olevat erilise tunnetusvõime, millega nad olla juba ära tunnetanud

Jumala ja sellega pälvinud lunastuse. Ka meie ajal meeldib inimestele pigem leida endale religioon või vaimne valdkond, mis näitab talle teda parimas valguses, selle asemel et kuulda kristlike õpetajate jutte õiglusest, kasinusest ja tulevases kohtust.

Seepärast lõpetab Paulus meie kirjakohta soovitusel Timoteosele: „Aga sina ole igati kaine, kannata kurja, tee evangeeliumikuulutaja tööd, täida oma hoolekandetööd!“ „Kaine“ olemine ei tähenda tingimata täiskarskust, sest Pauluski soovib 1Tm 5:23 Timoteosel kasutada kahtlase kvaliteediga vee asemel veini. Pigem tähendab see Jeesuse Kristuse taastuleku valvamist jutluse algul esitatud tähenduses.

„Kurja kannatamine“ pole kõrvaltvaatajale jällegi midagi meeldivat. Ent kui ta saab teada, et Rm 12:17 on kirjutatud „Ärge tasuge kellelegi kurja kurjaga, hoolitsege selle eest, mis on hea kõigi inimeste silmis!“ ja et „hea kõigi inimeste silmis“ selles lauses pole midagi inimlikust patusest loomusest tulenevat, vaid Jumala armastus, siis ta ehk mõistab, et kurja vastu polegi alati tarvis võidelda.

Lõpuks, see, kuidas Paulus soovib Timoteosel teha korruga evangeeliumikuulutaja ja hoolekandja tööd, on nii vaimulikule kui koguduse ilmikliikmele vägagi tunnuslik. Kristlane ei pea olema spetsialist, vaid pigem universaal, kes suudab Püha Vaimu toel mõista maailma elu ja olu selle terviklikkuses. Tegutseda võib igal alal, mida Jumal on seadnud, kui selle tegevusega austada Jumalat ja armastada ligimest.

Selline on siis Jeesuse saadikute töö.

Aamen.